

ІНСТИТУТ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ
КАФЕДРА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА, ПРОЦЕСУ ТА КРИМІНОЛОГІЇ

ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

для підготовки фахівців за ступенем вищої освіти бакалавр

за спеціальністю 6.030401 «Правознавство»

галузі знань 0304 «Право»

Київ

2017 рік

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Вакулік Ольга Анатоліївна - викладач кафедри кримінального права, процесу та кримінології Інституту кримінально-виконавчої служби, кандидат юридичних наук.

Обговорено та схвалено методичною радою ІКВС

28.08. 2017 року, протокол № 5

ВСТУП

Програму навчальної дисципліни «Оперативно-розшукова діяльність» розроблено відповідно до освітньо професійної програми підготовки бакалавр спеціальності «Правознавство» (6.030401).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є комплекс теоретичних положень та практичних завдань щодо аналізу норм оперативно-розшукового, кримінального процесуального законодавства, які визначають, повноваження оперативних і слідчих підрозділів у використанні оперативних і процесуальних сил, засобів, а так само практики діяльності правоохоронних органів у протидії злочинності та захисту прав і законних інтересів громадян тощо.

Міждисциплінарні зв'язки: теорія держави і права, конституційне право, кримінальний процес, кримінологія, кримінально-виконавче право та ін.

Програма навчальної дисципліни складається з таких розділів:

Розділ 1. Оперативно-розшукові заходи. Негласні слідчі розшукові дії. Форми оперативно-розшукової діяльності.

Розділ 2. Попередження та припинення злочинів проти життя та здоров'я особи; злочинів у сфері незаконного обігу наркотиків та втеч з установ виконання покарань.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є формування знань, компетентостей щодо поняття, підстав, порядку застосування оперативно-розшукових заходів, виконання доручень органів досудового розслідування на проведення негласних слідчих(розшукових) дій, напрямів взаємодії оперативних та інших підрозділів у процесі виконання завдань ОРД, кримінального судочинства.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Оперативно-розшукова діяльність» є вивчення оперативно-розшукового та кримінального процесуального законодавства України, практики діяльності слідчо-оперативних підрозділів по виявленню, попередженню, припиненню та розслідуванню кримінальних правопорушень, його принципів, підстав та порядку ОРД; повноважень працівників оперативних підрозділів на проведення оперативно-розшукових заходів, негласних слідчих (розшукових) дій; компетентостей учасників слідчо-оперативної групи при розслідуванні злочинів проти життя, здоров'я особи, статевих злочинів, наркозлочинності; основ діяльності щодо взаємодії адміністрації УВП з оперативно-слідчими підрозділами; виявляти осіб, що становлять оперативний інтерес, та забезпечувати їх оперативно-профілактичний нагляд ; оперативних заходів ОП УВП та інших служб, адміністрації з попередження злочинності серед засуджених, оперативної профілактики та забезпечення виконання режимних вимог.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати :

- Правові норми кримінального процесуального та оперативно-розшукового законодавства України, що застосовуються для виявлення, попередження, припинення злочинів та забезпечення їх розслідування;
- загальні вимоги, принципи проведення оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих(розшукових) дій;

- порядок збирання, фіксації фактичних даних, що можуть бути доказами у кримінальному провадженні;
- компетенцію працівників оперативних та слідчих підрозділів;
- форми взаємодії слідчих та оперативних підрозділів та напями сприяння населення при виконанні завдань ОРД і кримінального судочинства;
- оперативно-розшукові заходи забезпечення режиму в УВП;

вміти :

- виконувати доручення слідчих органів на проведення негласних слідчих (розшукових) дій;
- виявляти та фіксувати фактичні дані, що можуть сприяти формуванню доказів у кримінальному провадженню;
- отримувати конфіденційну інформацію від осіб, які відбувають покарання;
- виявляти осіб, які схильні до вчинення злочинів стосовно засуджених та за умови їх звільнення.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 72 години / 2 кредити ECTS.

Мова навчання: українська мова.

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у науково-педагогічних працівників кафедри кримінального права, процесу та кримінології, які безпосередньо проводять заняття або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою: vakulik7@gmail.com.

2. Структура навчальної дисципліни

Розділ 1. ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВІ ЗАХОДИ. НЕГЛАСНІ СЛІДЧІ РОЗШУКОВІ ДІЇ. ФОРМИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Тема 1. Оперативно-розшукові заходи.

Оперативно-розшукові заходи. Поняття та сутність оперативно-розшукових заходів, їх співвідношення з негласними слідчими (розшуковими) діями. Система та класифікація оперативно-розшукових заходів. Підстави для проведення оперативно-розшукових заходів. Умови проведення оперативно-розшукових заходів. Оперативно-розшукові заходи, проведення яких не потребує отримання дозволу, як інструментарій попередньої перевірки отриманої оперативної інформації. Правова основа оперативно-розшукових заходів, проведення яких не потребує отримання дозволу: розвідувальне (оперативне) опитування, оперативний огляд, особистий пошук. Оперативно-розшукові заходи, проведення яких потребує отримання дозволу слідчого судді, прокурора, керівника оперативного підрозділу.

Тема 2. Негласні слідчі (розшукові) дії.

Поняття негласної слідчої (розшукової) дії. Підстави проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Прийняття рішення про проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Вимоги до постанови слідчого, прокурора про проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Повідомлення слідчим прокурора про прийняття рішення щодо проведення певних негласних слідчих (розшукових) дій та отримані результати. Повноваження прокурора щодо заборони на проведення або подальше припинення проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Строки проведення негласної слідчої (розшукової) дії, його продовження. Слідчий, який здійснює досудове розслідування злочину як суб'єкт проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Доручення на проведення негласних слідчих (розшукових) дій оперативним підрозділам. Залучення за рішенням слідчого чи прокурора до проведення негласних слідчих (розшукових) дій інших осіб. Розгляд клопотання про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії слідчим суддею. Вимоги до постанови слідчого, прокурора про проведення негласної слідчої (розшукової) дії. Проведення негласної слідчої (розшукової) дії до постановлення ухвали слідчого судді. Зміст клопотання про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії. Фіксація ходу і результатів негласних слідчих (розшукових) дій. Повідомлення осіб, щодо яких проводились негласні слідчі (розшукові) дії. Заходи щодо захисту інформації, отриманої в результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у доказуванні. Використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій в інших цілях або передавання інформації.

Тема 3. Характеристика і порядок проведення окремих негласних слідчих (розшукових) дій.

Спостереження за особою, річчю або місцем. Поняття спостереження за особою, річчю або місцем. Суб'єкти спостереження за особою, річчю або місцем. Об'єкти спостереження за особою, річчю або місцем. Види спостереження за особою, річчю або місцем. Підготовка та проведення спостереження за особою, річчю або місцем. Підстави для проведення спостереження за особою, річчю або місцем. Взаємодія в процесі підготовки і проведення візуального спостереження за об'єктом та погодженість спільних дій за метою, завданням, часом і місцем проведення. Оформлення результатів спостереження за особою, річчю або місцем. Фіксація окремих дій об'єктів спостереження шляхом негласного фотографування, кінозйомки,

відео- і звукозапису. Використання результатів спостереження. Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж. Організаційно-правові засади зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж. Класифікація негласного зняття інформації з радіотехнічних засобів. Підстави проведення зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж. Суб'єкти проведення зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж. Об'єкти зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж. Значення тактики зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж. Тактичні ситуації, за яких виникає необхідність зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж. Порядок отримання дозволу суду на проведення зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж. Процесуальне оформлення інформації, отриманої під час зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж. Дії слідчого або оперативного працівника після проведення зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж. Зняття інформації з електронних інформаційних систем. Зміст поняття та правові засади негласної слідчої (розшукової) дії зняття інформації з електронних інформаційних систем. Підстави проведення зняття інформації з електронних інформаційних систем. Суб'єкти проведення зняття інформації з електронних інформаційних систем. Об'єкти зняття інформації з електронних інформаційних систем. Значення організації і тактики зняття інформації з електронних інформаційних систем. Етапи організації підготовки та проведення зняття інформації з електронних інформаційних мереж. Прийняття рішення про проведення зняття інформації з електронних інформаційних систем. Ідентифікаційні ознаки електронної інформаційної системи. Порядок здобуття відомостей з електронних інформаційних систем або їх частини, доступ до яких не обмежується їх власником, володільцем або утримувачем або не пов'язаний з подоланням системи логічного захисту. Процесуальне оформлення інформації, отриманої під час зняття інформації з електронних інформаційних систем. Використання результатів, отриманих під час проведення зняття інформації з електронних інформаційних систем. Установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу. Аудіо-відеоконтроль місця. Негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження. Поняття, правові основи, суб'єкти та процедура здійснення. Використання результатів у процесі кримінального провадження. Обстеження публічно-недоступних місць, житла чи іншого володіння особи. Поняття, сутність, мета, правова основа та принципи обстеження публічно-недоступних місць, житла чи іншого володіння особи. Вимоги для проведення обстеження публічно-недоступних місць, житла чи іншого володіння особи. Організація і тактика обстеження публічно-недоступних місць, житла чи іншого володіння особи. Рішення про проведення обстеження публічно-недоступних місць, житла чи іншого володіння особи. Етапи організації планування проведення обстеження публічно-недоступних місць, житла чи іншого володіння особи. Фіксація ходу і результатів обстеження публічно-недоступних місць, житла чи іншого володіння особи. Документальне оформлення та процесуальне використання результатів обстеження публічно-недоступних місць, житла чи іншого володіння особи. Контроль за вчиненням злочину. Контрольована поставка як форма контролю за вчиненням злочину. Суб'єкти контрольованої поставки. Предмет контрольованої поставки. Способи приховування товарів, предметів та речовин заборонених для обігу. Контрольована та оперативна закупка як форми контролю за вчиненням злочину. Стадії контрольованої закупки. Застосування спеціальних технічних засобів при проведенні оперативної закупки. Гласна та негласна контрольована закупка. Поняття та значення спеціального слідчого експерименту. Проведення спеціального слідчого експерименту. Підготовка спеціального слідчого експерименту. Одержання слідчим або працівником оперативного підрозділу інформації шляхом штучного створення відповідних умов в обстановці, максимально наближеній до реальної, для перевірки спрямованості намірів особи. Імітування

обстановки злочину. Мета імітування обстановки злочину - попередження, припинення й розслідування тяжких та особливо тяжких злочинів. Строки проведення імітування обстановки злочину. Використання конфіденційного співробітництва та сприяння осіб у процесі негласного розслідування. Використання конфіденційного співробітництва оперативними підрозділами ОВС. Правові підстави, порядок та завдання. Використання конфіденційного співробітництва при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій. Повноваження слідчого використовувати інформацію, отриману внаслідок конфіденційного співробітництва з іншими особами, або залучати цих осіб до проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Поняття, сутність, правова основа, принципи і значення використання негласного співробітництва осіб з оперативними підрозділами органів внутрішніх справ. Умови і порядок допуску оперативних працівників до роботи з негласними співробітниками. Виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації. Правові засади виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації. Отримання відомостей про речі і документи, які мають значення для кримінального провадження, особою, яка виконує спеціальне завдання, в складі організованої групи чи злочинної організації, або яка на конфіденційній основі співпрацює з органами досудового розслідування. Організаційна модель проникнення в злочинне середовище.

Тема 4. Оперативно-розшукова тактика.

Сутність, завдання та елементи оперативно-розшукової тактики. Оперативно-розшукова ситуація, її вивчення та оцінка. Оперативно-тактичне прогнозування та планування оперативно-розшукових заходів. Тактика використання інформації, здобутої в процесі здійснення оперативно-розшукової діяльності. Тактика протидії злочинцям. Шляхи та способи удосконалення оперативно-розшукової тактики. Оперативно-розшукова ситуація. Уявне та фізичне моделювання в оперативно-розшуковій тактиці. Поняття оперативної комбінації та її елементи. Порядок підготовки, проведення та документального оформлення оперативної комбінації. Вирішення оперативно-тактичних завдань шляхом використання сприятливих для цього умов, що склалися об'єктивно. Легендування. Інсценування. Матеріально-технічне підкріплення легенди.

Тема 5. Оперативний пошук.

Оперативний пошук. Поняття, суть та значення оперативного пошуку як самостійної форми ОРД. Ознаки оперативного пошуку. Суб'єкти його здійснення. Категорії осіб як об'єкти оперативного пошуку. Предмети, що становлять оперативний інтерес та основна мета оперативного пошуку. Розпізнання осіб та фактів у процесі пошукової роботи. Особливості організації і тактики виявлення осіб та фактів, що становлять оперативний інтерес (оперативного пошуку). Аналіз оперативної обстановки та планування пошукової роботи. Місце пошуку оперативної інформації. Виявлення ознак злочину оперативним підрозділом, який здійснює оперативно-розшукову діяльність. Невідкладне направлення матеріалів до відповідного органу досудового розслідування для початку та здійснення досудового розслідування у порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України зібраних матеріалів (фактичні дані про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України). Діяльність по виявленню ознак злочину під час проведення оперативно-розшукових заходів, які тривають і припинення яких може негативно вплинути на результати кримінального провадження. Повідомлення оперативним підрозділом, який здійснює оперативно-розшукову діяльність, відповідного органу досудового розслідування про виявлення ознак злочину та завершення проведення оперативно-розшукового заходу. Направлення зібраних матеріалів, в яких зафіксовано фактичні дані

про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, до відповідного органу досудового розслідування. Спеціалізація в організації оперативного пошуку. Використання методів, заходів ОРД у процесі пошукової роботи. Взаємодія оперативних та слідчих підрозділів міліції з громадськістю у процесі пошукової роботи. Порядок документального оформлення результатів оперативного пошуку (виявлення осіб та фактів, що становлять оперативний інтерес). Використання інформації, отриманої у процесі оперативного пошуку.

Тема 6. Оперативна розробка.

Поняття, сутність та значення оперативної розробки в боротьбі зі злочинністю. Правова основа та відомче правове регулювання оперативної розробки. Зміст, природа, суб'єкти правовідносин у процесі оперативної розробки. Співвідношення оперативної розробки з іншими формами ОРД. Мета та завдання оперативної розробки. Основні напрями оперативної розробки. Особливості початку оперативної розробки та підстави для цього. Оперативно-розшукові справи, їх види та підстави заведення. Порядок документального оформлення заведення, провадження та припинення оперативно-розшукових справ. Документи, в яких містяться підстави для заведення оперативно-розшукових справ. Терміни ведення оперативно-розшукових справ. Сутність і значення планування по оперативній розробці. Вимоги, що висуваються до складання планів заходів по оперативній розробці. Види планів оперативно-розшукових заходів, що складаються по оперативно-розшукових справах. Особливості побудови версій та проведення їх перевірки за різними оперативно-розшуковими справами. Продовження строків ведення оперативно-розшукових справ. Припинення та закриття провадження за оперативно-розшуковими справами.

Розділ 4. ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ПРИПИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я ОСОБИ; ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ НАРКОТИКІВ ТА ВТЕЧ З УСТАНОВ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ.

Тема 7. Попередження та припинення злочинів проти життя та здоров'я особи.

Криміналістична та оперативно-розшукова характеристика вбивств. Обставини, що підлягають встановленню при розслідуванні вбивств. Типові слідчо-оперативні ситуації та версії у справах про вбивства. Специфіка кримінального провадження за вбивствами, залежно від способів їх вчинення. Встановлення особи загиблого. Використання спеціальних знань при розслідуванні вбивств. Особливості встановлення і доведення мотивів вчинення вбивств. Віктимність поведінки жертв. Характеристика способів приховання вбивств. Особливості тактики окремих негласних слідчих (розшукових) дій при розслідуванні вбивств. Виконання окремих доручень слідчого оперативними підрозділами у процесі кримінального провадження. Криміналістична та оперативно-розшукова характеристика заподіяння тілесних ушкоджень. Обставини, що підлягають встановленню при розслідуванні заподіяння тілесних ушкоджень. Типові слідчі та оперативно-розшукові ситуації та слідчі версії у справах про заподіяння тілесних ушкоджень. Специфіка кримінального провадження за заподіяння тілесних ушкоджень, залежно від способів їх вчинення. Використання спеціальних знань при розслідуванні заподіяння тілесних ушкоджень. Особливості встановлення і доведення мотивів заподіяння тілесних ушкоджень. Віктимність поведінки жертв. Особливості тактики окремих негласних слідчих (розшукових) дій. Криміналістична характеристика згвалтувань. Обставини, що підлягають встановленню при попередженні, припиненні та розслідуванні згвалтувань. Типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування та дії

слідчо-оперативної групи з їх вирішення. Особливості формування доказів. Призначення експертиз та місця їх проведення. Особливості тактики слідчих (розшукових) дій: огляд місця події, освідування. Основні питання, що вирішуються під час допиту. Віктимність поведінки жертв. Профілактика зґвалтувань.

Тема 8. Попередження, припинення та розслідування злочинів у сфері незаконного обігу наркотичних засобів та втеч з установ виконання покарань.

Види злочинів у сфері обігу наркотичних засобів. Особливості виявлення та викриття злочинів у сфері обігу наркотичних засобів. Організація і тактика слідчих (розшукових) дій. Криміналістична та оперативно-розшукова характеристика незаконного виробництва, виготовлення, придбання, перевезення, пересилання або зберігання наркотичних засобів з метою збуту. Оперативна розробка осіб, які підозрюються у вчиненні злочинів, пов'язаних з наркоманією, документування їх злочинної діяльності та реалізація оперативно-розшукової інформації. Взаємодія оперативно-слідчих підрозділів з державними органами, громадськими організаціями, громадянами та відповідними міжнародними правоохоронними органами в боротьбі з наркоманією та наркобізнесом. Обставини, що підлягають встановленню під час розслідування. Типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування та шляхи їх вирішення. Тактика проведення окремих слідчих (розшукових) дій. Роль експертиз у виявленні обставин незаконного виробництва, виготовлення, придбання, перевезення, пересилання або зберігання наркотичних засобів з метою збуту та характеру дії суб'єкта. Виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню даних злочинів. Взаємодія оперативних та слідчих підрозділів у процесі розслідування втеч з установ виконання покарань. Виявлення оперативними підрозділами УВП причин та умов вчинення втеч з установ виконання покарань. Оперативно-розшукові заходи попередження та припинення втеч з установ виконання покарань.

Тема 9. Сутність і значення документування злочинних дій розроблюваних. Виявлення осіб, які можуть бути свідками, і забезпечення можливості використання даних, якими вони володіють.

Комплексна діяльність оперативних підрозділів, органів досудового розслідування, визначена законодавством і відомчими нормативними актами. Мета виявлення ознак злочину- викриття винних і притягнення їх до кримінальної відповідальності. Документування. Інформаційна основа ОРД. Виявлення фактичних даних, які свідчать про причетність розробляємих осіб до приготування або вчинення злочину, і забезпечення можливості використання цих даних для запобігання або припинення злочину і прийняття до винних осіб заходів, передбачених законом.

Тема 10. Виявлення предметів і документів, які можуть бути доказами, і забезпечення можливості їх використання при розслідуванні. Закріплення даних про дії розроблювані в процесі здійснення за ними спостереження.

Предмет, цілі та завдання оперативно-розшукової діяльності. Співвідношення завдань оперативно-розшукової діяльності з завданнями кримінально-процесуальної діяльності. Процесуальна форма документа як доказу згідно з КПК. Дані, отримані оперативним шляхом - джерело доказів, визначення основних заходів та умов їх проведення.